

TILFØJELSER OG RETTELSE TIL FUND OG FORSKNING 1954-62

I. 1954

Forord.

Side VII. Aarstallet 1861 skal rettelig være enten 1862 eller 1863, idet Chr. Bruun straks efter at J. A. Bolling, der i 1861 havde afløst E. C. Werlauff, var død 18.4.1862, konstitueredes i hans stilling, men først 20.3.1863 fik kongelig udnævnelse.

Carl S. Petersen: Marcus Meibom og Vilhelm Lange.

Side 2 siges det at Meibom blev indskrevet ved universitetet i Königsberg som juridisk studerende. Dr. Th. O. Achelis, Kiel, har velvilligst gjort opmærksom paa at det „iur.“ der i matriklen er føjet til navnet, ikke betegner fakultet, men derimod at M. har aflagt ed (iuravit) paa at lyde de akademiske love.

R. Paulli: Fra Bartholin til Struensee.

Side 55. Wittenbergboghandleren Bechtoldus Raab der var forlægger for første udgave af Caspar Bartholins *Anatomi* 1611, har udsendt 6. udgave af dennes *Astrologia* og 4. udgave af hans *Janitores logici* i 1616, saa afslutningen af hans virksomhed kan ialfald rykkes frem til dette aar. – Side 62. Det omtalte exemplar uden titelblad af Stenos meget sjældne anonyme formaningsskrift til gejstligheden, *Parochorum Hoc age*, Firenze 1684, som biblioteket ejede før Vilhelm Maars komplette exemplar erhvervedes, var købt i Firenze 1891/92 for 2 kr. 92 øre. – Side 63. Som oplyst af dr. med. E. Snorrason i *F & F* III, 1956, s. 62, findes et exemplar af Struensees disputats 1757 i disputatssamlingen paa Københavns Universitetsbiblioteks 2. afdeling.

Bjorn Ochsner: Om nogle tidlige danske silhouetter

Side 92, lin. 3 f.n.: 222, læs: 224. – Side 98, lin. 14 f.n. tilføjes efter (1731-1801): Ligeledes i privateje (foto hos overinspektør Niels Breitenstein) findes silhouet af kunstsamlere, konsul Hans West (1758-1811). – Side 98, lin. 14 f.n.: synes også at rumme, læs: rummer også. – Side 98, lin. 26: silhouetten af, læs (og tilføj): silhouetter af Elise Bræstrup, f. Hoyer (1756-1814), forfat-

terinden Juliana Maria Jessen (1760-1832), Wilhelmine Zeuthen, f. Bornemann (1764-1802) og sidstnævntes fader,. - Side 98, lin. 12 f.n. tilføjes efter (1741-1803): og en tilsvarende af kancelliråd Jacob Widing Heiberg (1746-1828), begge i ramme af type d. - Side 99, lin. 4 f.n.: Udført, læs: I første tilstand af silhouetten, ca. 1790, ses kun det ældste af børnene. Den ovenfor gengivne anden tilstand er udført. - Side 101, lin. 5 f.n.: fire, læs: fem. - Side 101, lin. 4 f.n. tilføjes efter Ferdinand,: Sophie Friederike med dotrene Juliane Sophie og Louise Charlotte,. - Side 104, lin. 16 f.n. tilføjes efter er: en 21.10.1783 dateret af cand. jur., senere borgmester m. v. i Korsør og derpå præsident m. v. i Bergen Reinhold Jacob Klagenberg (1757-1830), Kgl. Bibl., og. - Side 104, lin. 12 f.n. tilføjes efter 53: Endvidere en silhouet i Heibergarkivet i Norge af kammerråd og foged Gabriel Severin Heiberg (1742-1831). - Side 104, lin. 4 f.n. tilføjes efter (1726-1793): , hvortil slutter sig fire hos Carl Thrane: Fra Hofviolonernes Tid, 1908, henholdsvis side 167, 164, 145 og 149 gengivne silhouetter, nu ligeledes i kapellets eje, af oboisten Christian Samuel Barth (1735-1809), kapelmestrene og komponisterne Johann Gottlieb Amadeus Naumann (1741-1801) og Claus Nielsen Schall (1757-1835) samt violinisten Franz Peter Zeyer (1742-1828), hvilken sidste således både er silhouetteret af Limpricht og Weitlandt.

Side 106-09, Atke, tilføj: Peder, 1746-1792,. - Bechmann, bogholder, læs: Beckmann, Diderik Barthold, ca. 1750-1826, bogholder, senere kasserer ved Søassurancen. - Bechmann, H. C., læs: Bechmann, Hans Christian, ca. 1758-1839, - Bendz, fuldmægtig, læs: Bendz, Elias Brink, 1757-1832, fuldmægtig, senere inspektør ved Fødselsstiftelsen. - Bertelsen, tilføj: ca. 1748-1803,. - Blyth, tilføj: 1750-1824,. - Borch, tilføj: Ole Christian, 1751-1818,. - Born: 1760, læs: 1744. - Buch: 1725, læs: 1720. - Side 107, Bugge, tilføj: Niels Matthias. - Bussiegel: ca. 1747, læs: ca. 1742. - Dajon, Johan Daniel: † 1843, læs: 1752-1843. - Eeg, tilføj: Daniel Frederik, † 1802,. - Erichsen, administrator (vistnok agent Erich E.), læs: Erdsen, Peter, administrator ved Handels- og Kanal-Compagniet. - Fogh, Søren, tilføj: 1741-1803. - Friderichsen, Carl, tilføj: † 1814, - Fritz: † 1793, læs: ca. 1733-1793. - Green, tilføj: Jens Christian, † 1810,. - Harboe, Johan Peter Henrik, † 1834, sekretær, læs: Harboe, Peter Hersleb, 1755-1794, sekretær, senere amtmand i Norge. - Hösecke, læs: Höscke, Johann Friedrich, f. 1738,. - Jensen, tilføj: Hans, ca. 1748-1829.- Jensen, G., læs: Jensen, Godber, 1750-1817,. - Juul, stud. jur., læs: Juul, Niels, 1764-1800, stud. jur., senere ejer af Halsnøe kloster. - Jürgensen, bogholder, læs: Jørgensen, Gert Didrik, ca. 1735-1810, bogholder ved Enkekassen. - Kierulff, Christian Henrik, læs: Kjørulff, Christian Henrik, 1753-1803,. - Side 108, Knudsen, student, læs: Knudsen, Peter Adolf, 1761-1820, student, senere præst. - Kollstrup, tilføj: Søren, f. 1742,. - Kruse, læs: Cruse. - Lange, tilføj: Herman Henrik, 1755-1792,. - Lund, H., læs: Lund, Hans Andreas, 1742-1791. - Lund, H. G., †, læs: Lund, Henrik Gregorius, ca. 1749-. - Meyer, læs: Meyer, Henrik, 1722-1786,. - Møller, Ernst Andreas Henrik: 1760, læs: 1759. - Møller, Johan Matthias, tilføj: ca. 1735-1788,. - Møller,

Oluf, tilføj: † 1803,. – Møller, P., læs: Møller, Peter, ca. 1727–1787,. – Morch, tilføj: Jens Kiøldsen. – Næss: 1729, læs: 1723. – Petersen, revisor, læs: Petersen, Peter, 1753–1804, revisor, embedsmand. – Plum, tilføj: Joakim Henrik, 1741–1797,. – Proft, Christian Georg, 1761–1809, læs: Proft, Christian Gottlob, † 1793. – Riegels, Peter, læs: Riegelsen, Peter. – Side 109, Schønning, Andreas Wold, 1746, læs: Schoning, Andreas Woll, 1747. – Stub, tilføj: Joachim Andreas, ca. 1734–1816,. – Switzer, læs: Svitzer, Ludvig Christian, 1745–1833. – Sonnichsen, læs: Sönchsen, Friderich Carl, 1738–1789,. – Weise, tilføj: Christen Christensen,. – Windekilde, tilføj: Hans, ca. 1726–1786. – Witzleben, tilføj: Christoph Henning von, 1759–1838,. – Wulff, Niels, vinhandler, læs: Wulf, Niels, ca. 1740–1812, vinhandler, senere rådmand. – Würtzen, infanteriløjtnant, indføj: Johan, 1752–1788,. – Würtzen, proviant-entreprenør, indføj: Frederik Gottlob, f. 1756,. – Drejer, Friderica Amalia, tilføj: f. Ebbesen.

Side 109–10, Brown: 1808, læs: 1803. – Liebenberg: 1. gang: Cruse, læs: 1. gang g. Cruse. – Berling: 1735, læs: 1745. – Stemann, madam, læs: Stemann, Christiane Marie, f. Lynge, † 1799. – Nørregaard, tilføj: Jens, ca. 1751–1817,. – Giesmann, Wilhelm, læs: Giesemann, Johan Henrik Wilhelm, 1769–1819, senere hofkirurg, prof. v. Kir. Akad.

R. Edelman: Et illumineret hebraisk håndskrift.

Håndskriftet, som er i Kgl. Bibl.s eje (Cod. Hebr. XXXVII), er skrevet i Barcelona i året 1348 af Levi ben Isak hijo Caro fra Salamanca. Jeg påpegede i beskrivelsen, at dette pragthåndskrifts fremstiller, hvis navn ikke kendes andetstedsfra, efter alt at domme også synes at have fremstillet, eller i det mindste illumineret, to samtidige latinske håndskrifter i Spanien, afbildet i J. D. Bordona, *Die spanische Buchmalerei vom VII. bis XVII. Jahrhundert*, Bd. II, Lpz. 1930, tavle 104 c og tavle 111. I en efterskrift på side 137 henviste jeg til en artikel i *Konsthistorisk tidskrift*, Stockholm, XXII, 3–4, december 1953, s. 75 ff., af Francis Wormald, London, med titlen „Afterthoughts on the Stockholm Exhibition“ [Gyllene Böcker], hvori Wormald sammenstiller vort håndskrift med yderligere et antal, særlig catalanske håndskrifter fra omkr. midten af det 14. århundrede og indordner det i en bestemt gruppe af illuminerede håndskrifter fra Catalonien. Han støtter sig på en afhandling af Millard Meiss, „Italian style in Catalonia and a fourteenth century Catalan workshop“ i *The Journal of the Walters Art Gallery*, IV, 1941, s. 45–87, hvor denne gruppe af håndskrifter tilskrives the „Master of St. Mark“ efter et håndskrift i Pierpont Morgan Library i New York.

I det nævnte efterskrift benyttede jeg Wormalds udredning som støtte for den af mig fremsatte argumentation for, at vort håndskrifts illuminator også kan have udsmykket andre, latinske og spanske, håndskrifter. Denne mulighed kan nu yderligere bestyrkes, idet jeg i mellemtiden er blevet opmærksom på endnu et håndskrift, som hører til den her behandlede gruppe, og som kan anføres som et videre argument for den fremsatte mening.

Det drejer sig om Ms. No. 1047 i The Sassoon Library i Letchworth, England, beskrevet i: David S. Sassoon, Ohel Dawid, Descriptive Catalogue of the Hebrew and Samaritan Manuscripts in the Sassoon Library, Vol. 1-2, London 1932, p. 996 ff.

Dette hebraiske håndskrift har samme indhold som vort og er et meget rigt illumineret pragthåndskrift af større format end vort (29,4 × 21,5 cm). Det har dog ingen kolofon. Jeg har haft lejlighed til at undersøge selve håndskriftet, som befinder sig i privat eje, og har kunnet konstatere, at både skriften og illumineringen her må hidrøre fra samme hånd som i vort håndskrift, således at vi nu kender to hebraiske håndskrifter, som hører til denne catalanske gruppe.

I håndskriftet i Letchworth forekommer flere gange på fremtrædende plads en heraldisk løve med krone på hovedet (jfr. Plate 33 i Sassoon's katalog). Denne løve repræsenterer kongen af Leon og Kastiliens familievåben, og håndskriftet er derfor efter al sandsynlighed fremstillet specielt til denne fyrste. Det vil sige, at kunstneren nød anerkendelse selv på højeste sted, og at hans anvendelse til udsmykning også af andre end hebraiske håndskrifter er noget, vi kan antage med temmelig sikkerhed (jfr. også det i begyndelsen af min afhandling sagte om joders beskæftigelse med kirkelig kunst).

Selv om man nu ikke kan bevise, at det forholder sig således, fordi intet håndskrift i den her omtalte catalanske gruppe, undtagen vort, indeholder nogen kolofon, så kan man dog ud fra en bedømmelse af stilistiske og andre momenter antage, at „the Master of St. Mark“ er identisk med fremstilleren af vort håndskrift, nemlig Levi, søn af Rabbi Isak hijo Caro fra Salamanca. Vort håndskrift kommer således, gennem sin kolofon, til at være det forende for hele denne gruppe, som repræsenterer det spanske bogmaleri i anden halvdel af det 14. århundrede.

II. 1955

Harald Mortensen: Fra Tycho Brahes Bogsamling.

I dechiffringen under autografen side 26 bør forkortelsen *ddt* opløses til *dono dedit* eller *dedicavit*.

Mogens Haugsted: Ældre danske bogtrykker- og forlæggermærker.

Side 45 gengives bl. a. den retslærde Blasius Eckenbergers (1524-1616) „forlæggermærke“ fra 1593 (billedunderskriften har fejlagtigt 1503), og s. 46 erklæres noget kategorisk, at den træskærer der har skåret Blasius Eckenbergers mærke, har signeret det med kunstnerinitialerne A E, der er synlige under mærkets motto. Denne angivelse er imidlertid urigtig. Desværre er der ikke tale om en kunstnersignatur; de to initialer står for Blasius Eckenbergers hustru Anna (Anneke) Eckenberger, Flensborgborgmesteren Franz Holstes datter, hvem han ægtede 1558 og hvis våbenskjold, rummende et stiliseret lindetræ, kan anes som et meget beskedent anhang til ægtefællens mere pompose emblem. Vedrørende gengivelser og nærmere oplysning om ægtefællernes

skjoldemærker kan der bl. a. henvises til: Die Kunstdenkmäler der Stadt Flensburg. Bearb. von Ludwig Rohling (München) 1955, s. 164 flg. (Die Kunstdenkmäler des Landes Schleswig-Holstein, 7.)

R. Pauli: Et sølvfiligranbind.

Side 139, linie 12 f.n. tales meningsforstyrrende om smaa kvadratiske pladser; det skal være *plader*.

R. Pauli: De tidligste danske dedikationsexemplarer.

Til de nævnte dedikationer fra Anders Sørensen Vedel kan føjes den i nærværende aargang s. 47 omtalte der findes i Universitetsbiblioteket i Oslo, samt, efter venlig meddelelse fra overbibliotekar T. Brandt-Pedersen, en foran i Vedels Saxo-oversættelse 1575, der er gengivet i Apoteker Sibbernensens Saxo-bog, 1927, s. 143, og som nu tilhører Nyborg Kommunes Folkebibliotek. – Et dedikationsexemplar til Vedel fra Erasmus Lætus 1573/74 er omtalt i O. Walde: Storhetstidens litterära krigsbyten, II, Uppsala 1920, s. 337.

III. 1956

Morten Borup: Af F. C. Olsens brevarkiv paa Det kongelige Bibliotek.

ad side 109. Det tvetydige wesselske epigram som Poul Møller har moret sig med at oversætte til græsk, findes trykt i Jacob Behrends Kjøbenhavns Natkikkert, 2. Aarg. 1838, sp. 774, og refererer til en stabelafløbning, hvor Christian VII gik om bord paa skibet „Dronningen“ og gav Wessel lov til at komme med, mens to finlapper i skindtrøjer blev vist bort; paa kongens forlangende improviserede Wessel: „Da Kongen gik paa Dronningen, / Da slap en Stympen ind; – / Men tvende bleve udenfor, / Som vare klædt i Skind.“ Da aftrykket af den græske tekst indeholder nogle mindre unøjagtigheder, gentages den her i rettet form:

Ἕμμος τὴν Βασίλειαν ἄναξ ἐπιβήσατο λαῶν
 Λήθετ' ἀνὴρ πτωχὸς ἰσθί' εἰσερχόμενος.
 Ἀλλὰ δὲ ἀνθρώπω εἰσδύειν οὐκ ἐδύνασθον
 Εἰλυμένοι ῥυοῖς, πολλὰ λιλασιμένοι.

Den side 116 udtalte forhaabning om en publikation af Niels Bygom Krarups brevvekslinger er blevet realiseret ved bogen „Mellem klassiske Filologer“ 1957; jeg benytter lejligheden til at gøre opmærksom paa, at det har vist sig ikke at være rigtigt, hvad der i denne bog side 8 meddeles, at Krarups dagbøger skulde være tilintetgjort; de er i 1949 blevet afleveret til Landsarkivet i Viborg.

H. P. Rohde: Jakob Krause, hans læremester og hans elev.

Side 160 fremsættes den formodning, at pergamentbindet om det ene eksemplar af piecen: Kurtze christliche und einfeltige widerholung der Bekentnis

der Kirchen Gottes in des Churfürsten zu Sachsen Landen, Dresden 1572, kunne henføres til Jakob Krause. Det er nu, takket være konservator Ove K. Nordstrand, blevet bekræftet gennem en detaljeret opmåling af kæde- og netlinjer, papirtykkelse etc., at forsatspapiret er identisk med det i det andet, notorisk af Jakob Krause indbundne eksemplar.

At også pergamentbindet skyldes Krause, må da anses for bevist.

Summaries. P. 166, l. 16. For *Norwegian* read *Danish-Norwegian*.

IV. 1957

Nils Schiørring: H. S. Paulli og dansk musikliv i det 19. århundrede.

J. F. Rauch som nævnes side 103 f., var ikke cellist men violinist. – Om foreningen Det gode Sindelag, stiftet 1853, der omtales side 106, kan yderligere oplyses, at nogle venner af foreningen i 1888 på 35 årsdagen for dens stiftelse sendte H. S. Paulli en hilsen. Foreningen for hvilken Paulli måske hele tiden havde været formand, eksisterede dog i virkeligheden næppe mere i aktiv virksomhed paa dette tidspunkt. – Den øverst side 116 nævnte frøken Rungs fornavn var *Sophie* (ikke Pauline).

V–VI. 1958/59

G. Scherz: Danmarks Stensen-manuskript.

Niels Stensens fødselsaar er 1638 og ikke, som der ved en trykfejl staar nederst side 19, 1618.

P. M. Mitchell: The English Imprints of Denmark.

A bibliography, „English Imprints of Denmark through 1900“, was published as number eight in the Kansas Library Series in 1960 (pp. 85). The bibliography provided a factual extension of the arguments advanced in the article; it contains a number of titles which were not specifically mentioned there. Some are trivial; only one deserves special mention: entry nr. 10, „The St. Croixian Pocket Companion,“ which was published in Copenhagen in 1780 and of which an apparently unique copy is now preserved in the New York Public Library. The bibliography lists in all 29 titles from the eighteenth century and 364 titles from the nineteenth century, including an appendix of 14 items with English text but not technically English imprints. English imprints are now recorded for all years between the end of the Napoleonic Wars and 1900 except 1817, 1843, 1849, 1870, and 1873. The categories established in the article remain the same, but the size of the several categories was slightly increased. The hypothesis made in footnote seven of the article that the Reverend James Johnstone might have been the James Johnstone who translated Lessing's „Minna von Barnhelm“ must be abandoned.

It is our purpose here to record five titles which are not included in the bibliography. They are numbered to indicate their proper positions in the chronological listing of the bibliography. Two of the titles (157 A and 160 A) were located too late for insertion into page proof. Two others (157 B and 363 A) were located in the Copenhagen Royal Library (CRL) more recently. The fifth (285 A) has been furnished through the kindness of Mr. Paul Morgan of the Bodleian Library in Oxford.

Three of the titles belong to the fairly large category of imprints of a maritime nature. One, if not two, of these indicate a readily understandable effort on the part of the community of Elsinore, aided by the Crown, to attract foreign capital and business to Elsinore after the abolition of the Sound dues in 1857. The translator of the „Grant“, John Good, was a merchant of Elsinore who had come from Hull. The clergyman-printer P. V. Grüner is said to have issued a long series of commercial papers of varied nature, including rules and menus for the Øresund Hospital in several languages, but no such items in English have as yet been located. The third maritime title, the by-laws of the Danish-Russian Steamship Company, 1899, is an exact parallel to the by-laws of the United Steamship Company (entry 351) from the previous year.

An oddity reflecting not only the investment of foreign capital in Denmark but also an influx of English workers prior to the disastrous war with Prussia, is the list of books available to the personnel of the South Schleswig Railway Company in 1860. The translation made by the irrepressible George Stephens is like two items by Dr. Thorkild Roving (entries 359, 360) in being the Danish reprint of an article which originally had appeared in a British periodical. Incidentally, neither the „Academy“ article nor the reprint included Gade's music.

157 A: Abstract of the Regulation for the Harbour of Elsinore as far as concerns masters and vessels visiting the harbour. [c. 1860]. 4to. 8 pp. CRL. On p. 8, „Printed by P. V. Grüner & Co. at Elsinore“. – *157 B*: Catalogue of English Books belonging to the lessees of the South Schleswig Railway. Provided by Sir Morton Peto Bart. M. P., Thomas Brassey Esq. & Edward Lad Betts Esq. for the use of the officers & servants of the South Schleswig Railway. Flensburg: Printed by G. A. F. Ponton, 1860. 8vo. [1] + 16 pp. CRL. – *160 A*: Royal Grant to the municipality of Elsinore for constructing & working a dock for shipping in the harbour of Elsinore. Dated Copenhagen, the 26. March 1860. Elsinore: Printed by P. V. Grüner & Co., 1860. 4to. 8 pp. CRL. On verso of title-page, „The municipality of Elsinore has had this GRANT translated into the English language and imprinted, under the impression that capitalists and others, resident in foreign countries, might be found willing to undertake and carry out same, under the privilege, and subject to the conditions of the said Grant.“ At end, sworn statement by the translator, J. W. Good, dated 24 May 1860. – *285 A*: Ploug, Parmo Carl [1813-1894] Cantata at the Copenhagen-University Festival, Nov. 17, 1888, in commemoration of the Royal Jubilee. . . Music by N. W. Gade, Words by C. Ploug.

Translated . . . by . . . G. Stephens. Reprinted from "The Academy", London, Dec. 15, 1888, P. 387. Copenhagen: printed by H. H. Thiele, 1888. 8vo [8] pp. Bodleian. - 363 A: By-Laws of Det Dansk-Russiske Dampskibsselskab (The Danish-Russian Steamship Company Ltd.) of Copenhagen. Adopted by the General Meeting on March 27, 1899. Copenhagen: Printed by Axel E. Aamodt, 1899. 4to. 10 pp. CRL.

I. Schunke: „Antonius Lodoicus Flander ligavit Venetiis.“

Weitere Einbände, die sich, von dem gleichen Meister gebunden, in den Vatikanischen Bibliothek befinden, sind in meinem Buch „Die Einbände der Palatina in der Vatikanischen Bibliothek“ (1-3. Studi e Testi 216-218. Città del Vaticano 1962) unter Pal. II 421 und Stamp. Barb. K I 50-52 beschrieben und durch einen Einband auf Tafel cXLVI, 3 abgebildet worden.

VII. 1960

Johs. E. Tang Kristensen: Christian Hermann Helwerskov.

Til oplysning om Helwerskovs bibliotek kan jeg ved hjælp fra forskellig side, bl. a. fra bibliotekar ved Det kgl. Bibliotek, dr. phil. Erik Dal, supplere rækken af bøger og manuskripter med følgende:

Trykte bøger: Petrus Parvus Rosefontanus [Hans Svaning sen.]: Refutatio calumniarum cuiusdam Joannis Magni Gothi Upsalensis, quibus in historia sua ac famosa oratione Danicum gentem incessit. [Hafniae 1560.] 4°. Et meget smukt helbind med rullestempler. Heroveni på begge permer Helwerskovs superexlibris. Har 1791 tilhørt biskop Frederik Münter og findes nu i Sjællands Stiftsbibliotek, Roskilde. - Nicolaus Hemmingius: Pastor sive pastoris optimus vivendi agendiqve modus. Hafniae 1562. 8°. Har sidst tilhørt kgl. konfessionarius dr. theol. Michael Neiiendam og solgtes efter hans død på auktion 1962 (5190). - Natalis Comes: Mythologiae libri decem. Francofurti 1588. 8°. Pergamentbind med rulle- og enkelte guldstempler. Helwerskovs superexlibris på begge permer. Bogen har tilhørt rektor Mathias Bastholm i Nykøbing F. og findes nu i Nykøbing Kathedralskoles bibliotek. - Thomas Bang: Oliva sacræ pacis. Haunia 1654. Fol. Samtid. hellæderbind med Helwerskovs superexlibris. Med et par notater vistnok af Helwerskov. Stempel: A St B (Aalborg Stiftsbibliotek). Tilhører tandlæge E. Langager, Kbh. - (Gunde Rosenkrantz:) De Helligis Bønner. Davids Psalmebog, Med nogle gudelige Tancker FremSAT aff den, som venter udi sit Hierte Guds Rigis Komme. Sorøe 1655. 4°. Samtid. helpergamentbind med Helwerskovs superexlibris. Har tilhørt Peder Syv, hvis latiniserede navnepaaskrift findes paa titelbladet. Senere overgaaet til Helwerskov og grev Stolberg Wernigerode (stempel paa titelbladet). Tilhører tandlæge E. Langager, Kbh. - Julius Nigrorius: De caliga veterum. Amstelodami 1667. 12°. Samtid. hellæderbind med Helwerskovs superexlibris. Stempel: A St B (Aalborg Stiftsbibliotek).

Med tilskrift fra Rector Tauber i Aalborg. Tilhører tandlæge E. Langager, Kbh. – Thomas Bartholin: De Holgero Dano, qvi Caroli Magni tempore floruit, dissertatio historica. Hafniæ 1677. 8°. Samtid. hellæderbind med Helwerskovs superexlibris. Dedikation fra Thomas Bartholin d. y. til Helwerskov: Svavissimo Amico, Fidissimo Achatu, Mellitissimo Fratri Christiano Hermanno Helwerschou mittit Author. Lugd. Bat. d. 26. Oct. 78. Med latinsk citat underskrevet: Helwerskov. Annotata af Helwerskov paa bogens sidste blad. Tilhører tandlæge E. Langager, Kbh. – [Henr. Thomæson Gerner:] Dend store Nordens-Konnings K. Christian dend Femtis berømmelige Land-Togs oc aff Gud forleente lykkelige Seyervindingers Ilias. [Kbh. 1681.] Fol. (Digt.) [Med Træsnit.] – Med fortsat sign. og paginering, men med særskilt titelblad følger: [samme]: Dend store Nordens-Konnings K. Christian dend Femtis ypperlige Soc-Rustning, berømmelige Søe-Slag oc aff Gud forleente lykkelige Seyervindingers naffkundige Ulysses. [sst. o. a.] Fol. (Digt.) Helbind med en enkelt gulddlinie langs kanten. Helwerskovs superexlibris på begge permer. Med et fransk citat underskrevet: Helwerskov. Tilhører Stiftsbiblioteket i Maribo. – Peder Hansen Resen (udg.): Nonnulla antiqva jura civitatum Daniae sc. civitat. Hafniensis et civitat. Ripensis. Latin. Danic. Germanic. ex bibliotheca Petr. Joh. Resenii. Hafniæ 1683. 8°. Samtid. hellæderbind med Helwerskovs superexlibris. Med latinsk citat underskrevet: Helwerskov. Tilhører tandlæge E. Langager, Kbh. – Willichius Westhovia de Westhofen: Illustres sententiarum flores ex Saxonis Grammatici sedecim historiarum libris. Lipsiæ 1617. 12°. Helbind af mørkebrunt kalveskind, forsynet med Helwerskovs superexlibris på begge permer. Følgende tilføjelser i bogen oplyser om senere ejere: Bolle Luxdorps superexlibris på forpermen lige over Helwerskovs. På flyvebladets bagside Luxdorps egenhændige navnetræk. Øverst på flyvebladets forside: Mülertz (formentlig præsten Elias Mülertz, Fløng). Derunder med en anden hånd: P. Pedersen, foræret af skolelærer Chr. O. Lindballe, Bogense 16de Novb. 1844. Nederst på siden har Helwerskov skrevet med rødt blæk: Good wine needs no bias. På spejlet står skrevet på langs ad siden: Nærværende Bog, som er skjænket mig efter Sognepræst til Vrensteds Kirke P. Pedersen (186?) tilbydes Aalborg Stift- og Amts Bibliotek. P. Chr. Kierkegaard (biskop i Aalborg). D. 29. Juni 66. Hele bogen gennemstreges med rødt og sort blæk af Helwerskov, der tillige har gjort tilføjelser og notater i margenen. Endvidere har han udarbejdet en index til bogen på 5 blade. På bogens titelblad stemplet A St B (Aalborg Stiftsbibliotek). Tilhører nu landsretssagfører Mogens Müllertz, Kbh.

Manuskripter: Papisterie, eller Paperie. Den Romersche Catholsche, Anti-Christliche-Religions megit grove og fast utrolige Wildelser og forførige Forgribelser imod Guds Ord og Christi dyre Fortieniste, aabenbaret og forklaret. Fol. Foran helsidestegning udført af Helwerskov. Fransk citat underskrevet: Helwerskov. Indbundet i silkestof med Helwerskovs superexlibris på begge permer. Tilhører Aalborg Kathedralskoles Bibliotek (manuskript nr. 159, katalog s. 675). – Sancti Ansgarii quondam Episcopi Bremensis vita ex veteri

manuscripto desumta. Fol. Koloreret helsidestegning udført af Helwerskov og forestillende Ansgar stående i en kirke. Latinsk citat underskrevet: Helwerskov. Indbundet i silkestof med Helwerskovs superexlibris på begge permer. Tilhører Aalborg Kathedralskoles Bibliothek (manuskript nr. 162, katalog s. 1261). – Theologorum Haffniensium Examen in dominum Georgium Laurentium Frisium pastorem Sevelensem et ejus docendi munus in ecclesia. Fol. Foran koloreret helsidestegning udført af Helwerskov forestillende en djævel, der med en blæsebælg puster øgler og slanger ud af et menneskehjerte. (Referater af en sag mod pastor Jorgen Lauritsen Friis, Sevel.) Indbundet i silkestof med Helwerskovs superexlibris på begge permer. Tilhører Aalborg Kathedralskoles Bibliothek (manuskript nr. 165).

VIII. 1961

H. P. Rohde: Om Søren Kierkegaard som bogsamler.

Til artiklen var føjet ialt otte bilag, af hvilke de tre første indeholdt: I. Bøger som Det kongelige Bibliotek købte på auktionen efter Søren Kierkegaard. II. Bøgerne i Kierkegaards Arkiv. III. Bøger i Det kongelige Bibliotek fra Kierkegaards bogsamling, som biblioteket ikke har købt paa auktionen, og som heller ikke er indgaaet i S.K.-arkivet. Til disse bilag skal her føjes enkelte rettelser og supplerende oplysninger.

Bilag I. Af Abraham a St. Clara: Sämmtliche Werke har biblioteket nu kun bd. 1-21, 1835-47. Sandsynligvis er det sidste bind forsvundet på et tidligt tidspunkt. Auktionskataloget anfører 1-22 og årene 1835-54, hvormed stemmer, at bibliotekets auktionsprotokol skriver: 22 bind. Men ved katalogiseringen er der kun 21 bind, som går til 1847. Iøvrigt fremgår det af bogbinderprotokollen (G 4 - Fortegnelse over gamle Bøger, som efterhaanden sendes til Bogb. Ringberg, begyndt d. 24.2.1852, blad 10), at bind 20-21 er indbundet efter auktionen, sommeren 1856, efter et prøvebind; dette er forklaringen på, at kun bind 19 samt bind 20-21 har fået bibliotekets stempel på ryggen. Endvidere bevises herved, at resten af bindene har samme indbinding, som da Kierkegaard ejede dem; skønsomt kan de henføres til N. C. Møllers bogbinderi jvf. Bilag VI B.

Bilag II B. Det nye Testamente, Kbh. 1820, er nr. 33 i auktionskataloget. – Novum testamentum græce, rec. G. C. Knappius, 1-2, Halis Saxonum 1829, er nr. 14-15 i auktionskataloget. – I. H. Fichte: System der Ethik, 1-2, Lpz. 1850-53, er nr. 510-11 i auktionskataloget. – Med hensyn til J. G. Jacobi: Sämmtliche Werke, 1-8, Zürich 1819-22, er der sket en ombytning. Der skal stå følgende: Fr. H. Jacobi's sämmtliche Werke, 1-6 Lpz. 1812-25. Købt af H. Bröchner på auktionen efter S.K. Bogen har nr. 1722-28 i auktionskataloget.

Bilag III. Det nye Testamente, Kbh. 1820, er nr. 21-32 i auktionskataloget. – H. C. Ørsted: Aanden i Naturen, Kbh. 1850, er nr. 945 i auktionskataloget. – Til disse to kan føjes endnu to bøger: K. Hase: Kirkehistorie.

Kbh. 1837. Ny kgl. Samling 941, 8°. Bogen har nr. 160-66 i auktionskataloget. – Anicii Manlii Torquati Severini Boethii De consolatione philosophiae libri quinque, Agriae 1758. Bogen har nr. 431 i auktionskataloget. Identifikationen af eksemplaret skyldes cand. mag. Arild Christensen, se Kierkegaardiana, IV, 1962, s. 70. – Alle bøger i bilag III er senere indgaaet i Kierkegaard-arkivet.

Som nævnt side 109 første spalte foroven erhvervede Kgl. Bibl. kun bind 2-3 af H. Th. Röscher: Die Kunst der dramatischen Darstellung = Cyclus dramatischer Charaktere, 1-2, Berlin 1844-46. S. K. ejede også værkets første bind fra 1841, men det blev solgt som nr. 1391 til en privat køber. Imidlertid har biblioteket senere skaffet sig det manglende bind, og indbinding og stempler kunne mærkelig nok tyde på, at det drejer sig om S. K.'s eksemplar. Strengt bevisligt er det ikke, men alle tre bind er dog nu samlet i Kierkegaard-arkivet.

R. Paulli: Vore ældste komponerede bind. II.

Siden 1961 har Kgl. Bibl. erhvervet tre værker i presseforyldte shirtingsbind fra tiden før 1861: 1. Otte Fortællinger efter det Franske oversat af Maria Bojesen, 1847, med rent ornamental cartouche paa forsiden. Ifølge Adresseavisen 13.12.1847 kun solgt „i forgyldt presset Bind“. – 2. Anna eller Træk af en Datters Liv i Hjemmet, bearb. efter den engelske Original (af Sophie Buntzen), 1855. – 3. Hans Barths Reiser i Nord- og Mellem-Afrika, I-II, 1860. Paa forsiden stor figurlig dekoration med afrikanere. Ligesom Livingstones Reise (se 1961/170, note 26 f.) udkommet paa Woldikes forlag med samme shirtingsmonster og samme blindtrykte kantramme.

Om det side 161 afbildede bind til Grundtvigs Saxo, 1855, oplyser Emil Hannover (Maleren Constantin Hansen, 1901, s. 372) at det er tegnet af denne kunstner og at der eksisterer et udkast dertil fra 1854.

Side 170, note 32. Ossian, 18(49-)50, var understøttet af Selskabet for de skønne Videnskaber, men Høst havde frie hænder med hensyn til udstyret. Hvad han har haft for øje fremgaar af et brev af 5.11.1849 til oversætteren F. L. Mynster fra selskabets sekretær F. C. Sibbern (Breve til og fra S., II, 1866, s. 213), hvori det hedder: „Høst viiste mig en meget elegant tysk Ossian i Nytaarsgaveform, og havde Lyst til at give Publicum Deres Bog i lignende Form. Slige Udgaver ere yndede af Mange, især af Fruentimmer, som kunne have dem liggende i en Syekurv.“ Nu véd man altsaa hvorfor formatet kun er 14 × 9 cm.

IX. 1962

Erik Fischer: Johannes Aabenbaring som blokbog.

Tilføjeelse til billedforklaringen nederst side 34. Den latinske tekst paa omslagsbilledet, „Signa que locuta sunt vij tonitrua noli ea scribere“, svarer til slutningen af vers 4 i Aabenbaringens kapitel X: „Forsegl hvad de syv tordener talede, men nedskriv det ikke.“